

SZITA SZABOLCS

A GESTAPO
TEVÉKENYSÉGE
MAGYARORSZÁGON
1939—1945

CORVINA

93011

Tartalom

Bevezető	7
A német Titkos Államrendőrség (Gestapo)	11
A német biztonsági szervek. A Geheime Staatspolizei létrejötte, feladatai	11
A besúgás mint az állambiztonság egyik alappillére	23
A Birodalmi Biztonsági Főhivatal (RSHA) felépítése	40
A Gestapo akciói, ügynökei Magyarországon	44
A titkosrendőrségi munka Európában	44
A német titkosszolgálat Magyarországon az Anschluss után	53
Az ügynökhálózat	70
A Gestapo tevékenysége 1944. március 19-e után	79
Átfogó megfélemlítés, az ellenállás megbénítása	79
Az Ungarnaktion	91
A terror apparátusa berendezkedik	99
Az első magyar fogolycsoportok kiszállítása	109
Az Ungarnaktion lendületes végrehajtása	114
A bécsi Gestapo magyar foglyai	119
Fogolyélet a budai Gyorskocsi utcában	124
Hain Péter és a „magyar Gestapo”	138
A svábhegyi apparátus	138
A bánásmód	145
Hain bukása	147
A vagyonról lemondani, mindent átadni és aláírni	152
Kapitális fogás: Chorin Ferenc és a nagytőkés családok	152
Az emberkereskedelem jól jövedelmez	160
Megfélemlítés, zsarolás és rablás	164
Egy bátor túszer és a bécsi Gestapo főnökhelyettese	169
A Gestapo mind terhesebb szorítása	176
„Védőőrizetes” magyarok az SS mauthauseni koncentrációs táborában	176

Kísérletek a Gestapótól való megszabadulásra	182
Újabb szabadítási próbálkozások	188
A Gestapo a magyar „kiugrás” megakadályozásáért	191
Szálasi Ferenc uralma, a végjáték	196
Leszámolunk! Hain Péter ismét színre lép	196
„Számonkérés” nyilas módra	203
Újabb deportálás Komáromból	214
A Gestapo a dunántúli harcok, a kiürítés idején	227
A „számonkérők” a Dunántúlon	231
Hainék kitelepülése Németországba	236
A német megszállók foglyai a háború után	240
A Gestapo Fogházviseltek Köre	240
Újra gyanúban	243
Epilógus	251
Függelék	
A Gestapo Fogházviseltek Körének tagjai (egykorú névsor)	255
A magyarországi cionista ifjúsági mozgalom Gestapo fogságot szennvedett részvevői	263
Források és feldolgozások	264
A szerző fontosabb munkái a témában	270
<i>English summary</i>	271
Névmutató	273

Bemvezető

A német Titkos Államrendőrség, a Gestapo létrejötte és kiépítése elválaszthatatlan Adolf Hitler 1933. január 30-i hatalomra jutásától. Megindult a horogkereszt jelével menetelők terrorhadjárata, hogy helyreállítsa a német nép „*lelkének és akaratának egységét*”. A pártállam szervezői nem titkolták, hogy legázolnak, megsemmisítenek mindenkit, akit ellenfélnek tartanak. „*A német nép védelmét*” hirdették, miközben polgárháborút folytattak ellene. A letartóztatások, eltűnések, koncentrációs táborba zárások mindennapos jelenséggé váltak. Az alkotmányos szabadságjogokat megszüntették, a rezsim ellenzékének sajtóját, információs szerveit gúzsba kötötték. Hitler figyelmeztetése megvalósult: *Ahol mi vagyunk, ott mások számára nincs hely!*

Ezt tették 1938 márciusától Ausztriában, majd 1939-től a Wehrmacht által elfoglalt országokban és területeken, és még sokkal nagyobb bűnöket is elkövettek. A pángermán nyomulás, a német biztonsági szervek hatókörének kiterjesztése elérte Magyarországot is. Városait, számukra fontos vidékeit mindinkább behálózták, majd korlátlanul terrorizálták, főként 1944. március 19., a német csapatok bevonulása, a veszteségmentes megszállás után.

A német biztonsági szolgálat (*Sicherheitsdienst, SD*), a biztonsági rendőrség (*Sicherheitspolizei, Sipo*) és a Gestapo magyarországi tevékenysége a megszállás első három hónapjában volt a legkiterjedtebb. A túszedés a helyi társadalmak megbénítását szolgálta, érdemi ellenállásba nem ütközött. A (bécsi) Gestapo magyar foglyai a birodalom érdekeire veszélyesnek tartott politikusokból, arisztokratákból, nagytőkésekből, nyugatbarát pénzügyi, gazdasági szakemberekből, újságírókból, szakszervezeti vezetőkől, feljelentett személyekből kerültek ki. Megfélemlítésül – európai rutinból is – több ezer zsidót ugyancsak őrizetbe vettek.

A Gestapo eredményesen dolgozott. Az elfogott magyarok egy részét hamarosan koncentrációs táborba küldte. A kisebb-nagyobb fogolycsoportokat Bécsen, Oberlanzendorfon át főként a Linz melletti Mauthausenba, kisebb részben Dachaubá, Flossenbürgbe vagy Auschwitz-Birkenauba szállították. Előzetes, titkos egyeztetések után május derekától tömeges deportálás, az *Ungarnaktion* is indult. Zsúfolt tehervagonokban július elejéig 437 412 zsidónak minősült magyar

20.9.1944.

1100

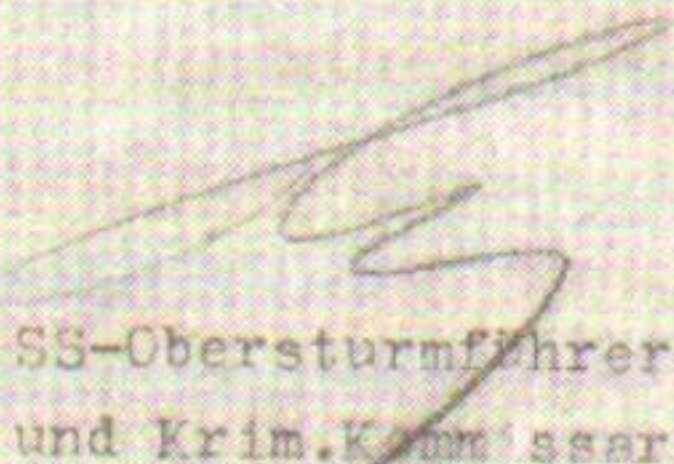
V 119 berichtet:

95

Betr.: Sabotage bei den ungar. Staatsbahnen.

Vertraulich wurde gemeldet, dass in der Waggonausbesserungswerkstätte Keleti Pályaudvar javító műhely 60-70 Waggons zur Reparatur überstellt worden sind, ohne dass an den Wagen etwas schadhaf gewesen wäre. Von den Waggonen seien die Räder entfernt worden. Sie stünden jetzt in den Werkstätten herum und seien dadurch dem Verkehr entzogen.

Eine Nachprüfung dieser Meldung ist von hier aus bisher nicht erfolgt.

SS-Obersturmführer
und Krim. Kommissar

Budapest Főváros
Levélháza

106

állampolgárt szállítottak ki az országból. A sokáig titkolt „célállomás” a halál malma, Auschwitz-Birkenau volt.

A megszállóknak kapóra jött, hogy Budapesten Hain Péter vezetésével magyar Gestapo kezdett munkába. Az új testület is céljaikat szolgálta, sokban a kezükre játszott. (Ha vitás ügyeik akadtak, azoknak anyagi alapjuk volt, főképp a rablást érintették.) 1944 nyarán a Gestapo tevékenysége rutinos zsarolásban, jelentős budapesti zsidó vagyonok megkaparintására irányult „beugrató” akciókban érhető tetten. A kifosztott, ekként érdektelenné lett magyar foglyokat a Gestapo eltüntette, Auschwitz-Birkenaubá, esetenként Mauthausenba hurcoltatta őket. Aktájukra hivatali titkos zsargonban további sorsukat nagyban meghatározó megjegyzés került. (Rückkehr unerwünscht. „Visszatérése nem kívánatos.”)

A német biztonsági szervek tagjai szívesen foglalkoztak értékes bútorok, lakásfelszerelések, műgyűjtemények elorzásával is. Ezeket országszerte birtokba vették, gatlástalanul elrabolták. Gondosan becsomagoltatták, nem ritkán „szeretetadomány” fedőnéven vasúton szállították ki az országból.

A magyar nemzeti érdekek sérelmére az SS Magyarországra küldött gazdasági törzse megszerezte a Weiss–Chorin–Kornfeld–Mauthner–Heinrich-vagyon feletti rendelkezést is. A megzsarolt nagytőkés családnak különleges szerencséje volt, hogy az SS-táborba deportálás, a halál réme elől külföldre távozhatott. A Lakatos-kormány rövid időszakában az október eleji német biztonsági akciók voltak jelentősek. Ezekbe tartozott Bakay Szilárd altábornagynak és segéd tisztjének, valamint a kormányzó fiának, ifjú Horthy Miklósnak a Skorzeny-kommandó általi gyors és eredményes elrablása. A további – külföldre hurcolt – Gestapo-foglyok nagyrészt szintén Horthy kormányzó környezetéből kerültek ki.

Szálasi Ferenc – újabb német fegyveres intervencióval támogatott – hatalomátvétele országszerte az őrizetbe vételek új sorozatát hozta magával. Az átfogó megfélemlítést, „bármilyen szabotázsztól való elrettentést” november 3. és 5. között országos letartóztatási hullám és a komáromi Csillagerődéből a politikai foglyok tömeges kiszállítása – legtöbbször Dachaubá, Buchenwaldba – követte. Tömeges deportálás történt (immár a nyilaskeresztesek buzgó részvételével) a fővárosi Józsefvárosi pályaudvarról is.

A front gyors közeledése okozta, hogy Budapestről a német titkosrendőrség által is regisztrált magyar foglyokat a nyugati határra (Sopronkőhida) szállították. A visszamaradtakat, az újabb őrizetéseket a főváros eleste előtt részben agyonlőtték. 1945 tavaszáról a Gestapo dunántúli tevékenysége alig ismeretes. Ügynökei visszahúzódtak a német birodalom területére. A fennmaradt, sporadikus adatok szerint egy ideig a magyar Gestapo maradék állománya is ott gyülekezett, olykor onnan jelentett.

A német titkosrendőrség megközelítőleg 13 000–14 000 magyar állampolgár ügyében járt el, de ez a szám csak nagyobb lehetett. Iratok hiányában a teljes kör valószínűleg már megállapíthatatlan.

A háború után a Gestapo-fogság túlélői (főként a fővárosi Gyorskocsi utcai és a kistarcsai internálást elszenvedett volt foglyok) összefogásra, önszegélyre törekedtek. 1945-ben bajtársi kört alakítottak. Budapesti találkozóik már 1946-tól magyar rendőri megfigyelés alatt álltak, 1948 elején pedig – feltehetőleg önvédelemből – megszűntek. A kör tagjaiból többen gyanússá váltak a magyar hatóságok előtt, másokat a szovjet hatóságok elhurcoltak, megölték.

A kötet Magyarországot, a nemzetet, a népet sújtó német birodalmi terrornak és rablásnak az új összefoglalása. Cserépdarabokból összerakott történeti kép. Nyolc fejezetében tények és adatok hosszú sora bizonyítja, hogy a Sicherheitsdienst, a Sicherheitspolizei és a Gestapo a „vonakodó csatlós” legyűrésében meghatározó szerepet töltött be. Ahogy Európában, úgy Magyarországon is népellenes, az emberiség követelményeit tagadó tetteket követtek el. Temérdek kárt, szenvedést, pusztulást és halált okoztak.